

มูลเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

นายพยนต์ อัครวิษยนต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2530

ISBN 947-567-338-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I102A3322

012361

Underlying Causes of the October 14, 1973 Event

Mr. Payont Asavapichayont

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Government
Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 947-567-338-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มूलเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516
โดย นายพยนต์ อัสวพิชยนต์
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบริหาร

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พงศ์เพ็ญ ศฤงคารักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวิภา สุขพานิช-ชั้นทปราม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มूलเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516
ชื่อนิสิต นายพนธ์ อัครพิชยนต์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์
ภาควิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

การศึกษามูลเหตุของเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 นอกจากจะเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะแล้ว ยังเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อที่จะทำการวิเคราะห์ในทางรัฐศาสตร์ โดยการอาศัยกรอบการมองในทางรัฐศาสตร์เป็นหลักในการศึกษาและการอธิบายถึงมูลเหตุของเหตุการณ์ กระบวนการก่อเกิด การคลี่คลายขยายตัวไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อที่จะนำไปทำการอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอื่นๆ ที่ได้เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย และยังสามารถที่จะคาดการณ์ในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างมาก ต่อประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางระบอบการเมืองการปกครอง จากระบอบอำนาจนิยมไปสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีการลุกฮือขึ้นของพลังมวลชน เพื่อทำการโค่นล้มรัฐบาลทหารผู้ทำการปกครองบริหารประเทศในเวลานั้น เป็นตัวผลักดันการเปลี่ยนแปลง

มूलเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ประกอบไปด้วยการสะสมตัวของเชื้อแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ที่มีกระบวนการการก่อเกิดมานับแต่ภายหลังการยึดอำนาจรัฐของคณะทหาร เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 โดยอาจจะทำการแยกแยะออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. การยึดอำนาจรัฐของคณะทหารในปี พ.ศ.2501 เป็นการทวนกระแสความคิดแบบประชาธิปไตย ซึ่งได้มีการรับเอามาจากสังคมตะวันตก ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ.2475 ด้วยการล้มเลิกหลักการ และกลับไปแบบประชาธิปไตยตะวันตก ลงในทุกระบอบ ไม่ว่าจะเป็นสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รวมตลอดไปถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลทำให้เกิดความกักคั้นในทางการเมืองขึ้น จนกระทั่งกลายเป็น

รากฐานในทางค่านิยมความคิด ประกอบกับการที่ผู้ซึ่งมีความเชื่อมั่นในแนวความคิดแบบประชาธิปไตย ยังคงมีการเคลื่อนไหวอยู่ในรูปแบบของการต่อต้านแนวความคิด และโครงสร้างทางการเมืองประชาธิปไตยแบบไทย อันเป็นความพยายามของคณะกรรมการผู้ทำการปกครองบริหารประเทศในเวลานั้น ในการที่จะวางรากฐานทางค่านิยมความคิด เพื่อเป็นการรองรับระบอบการปกครอง และสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับอำนาจรัฐที่มีอยู่ในเวลาเดียวกันตัวแทนของแนวความคิดแบบประชาธิปไตยก็พยายามที่จะทำการยืนยันในความถูกต้องชอบธรรมของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งได้มีการนำมาใช้ในชว่ก่อนหน้าการปกครองของคณะกรรมการ ดังนั้น ในส่วนนี้ จึงเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เกิดขึ้น

2. การพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาลทหาร ซึ่งมีการเน้นหนักในการพัฒนาทางอุตสาหกรรมเป็นหลัก ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจขึ้นอย่างมาก ก่อให้เกิดชนชั้นกลางใหม่ขึ้น และได้สร้างความคาดหวังให้บังเกิดขึ้นในสังคมไทยว่าจะมีการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้เกิดมีขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มปัญญาชนและชนชั้นกลาง แต่จากการที่สภาพการณ์ทางการเมืองซึ่งได้มีการหยุดชะงัก และการกีดกันการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อันสืบเนื่องมาจากการรวมศูนย์อำนาจในระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย ประกอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ มาประจวบกับการเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม จนกลายเป็นรากฐานซึ่งมีนัยสำคัญ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

3. การผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ปกครองตระกูล "กิตติขจร-จารุเสถียร" ได้สร้างความแตกแยกขึ้นภายในกลุ่มชนชั้นปกครองด้วยกันเอง รวมทั้งภายนอกกลุ่มชนชั้นปกครองก็ได้รับผลกระทบความไปค้ำย ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจต่อการกระทำของกลุ่ม "ถนนอม-ประภาส" นำไปสู่ความต้องการในอันที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองในระดับบน คือ จอมพลถนอม จอมพลประภาส และครอบครัว ทำให้เกิดการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เกิดขึ้นในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

4. การใช้อำนาจตามอำเภอใจในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองของผู้นำในรัฐบาล

ทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำรัฐประหารของคณะทหาร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ได้นำมาซึ่งระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ภายหลังจากการมีระบอบการปกครองประชาธิปไตยแบบไทย ยิ่งไปกว่านั้น พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นนำในรัฐบาลทหาร อันเป็นการแสดงออกซึ่งการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ในการแก้ไขปัญหทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ความรุนแรงทางการเมือง ในกรณีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้ส่งผลทำให้เกิดความไม่พอใจในกลุ่มผู้ปกครองบริหารประเทศเป็นอย่างมาก ประกอบกับการขึ้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของขบวนการนิสิตนักศึกษา โดยที่ได้รับความอิทธิพลและการสนับสนุนจากบรรดานักคิด นักเขียน และสื่อมวลชนต่างๆ ส่งผลให้ขบวนการนิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จในการรณรงค์ทางการเมือง ในการเรียกร้องทางการเมือง และได้รับความเชื่อถือจากประชาชน จนกระทั่งสามารถที่จะระดมพลังมวลชนมาในการต่อต้าน และโค่นล้มรัฐบาลทหารได้ จากการให้ความร่วมมือของกลุ่มพลังต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความสนับสนุนของกลุ่มผู้ปกครองภายในศูนย์อำนาจรัฐ ที่มีต่อขบวนการนิสิตนักศึกษา ส่งผลให้เกิดการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เกิดขึ้นในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Underlying Causes of the October 14, 1973 Event.
Name Mr. Payont Asavapichayont
Thesis Advisor Associated Professor Vithaya Sucharitthanarugse, Ph.D.
Department Government
Academic Year 1986

ABSTRACT

The study of underlying causes of the political change on October 14, 1973 is not only the study of political phenomenon of special case but also the search for historical information to be used in political analysis. This study takes political science framework to describe underlying causes of event, origin, process and development of the event into political change in order to explain these political phenomena in Thai political history. This method may yield fruitful result when applied to other events. It might as well as able to predict the events in the future.

The political change of October 14, 1973 is the most important political phenomenon of Thai political history in the sense that it is the change from authoritarian regime to democratic one as a result of the pressure and the uprising of the mass to overthrow the military government.

Underlying causes of the October 14, 1973 event are accumulation of seeds of the political change originating since the seizure of power by the military junta on October 20, 1958. The causes can be identified as follows:

1. The seizure of power by the military junta of 1958 reverses the tide of democratic thinking imported from the West which is put into use since 1932 by abrogating all principles and mechanism

of Western democracy, be it parliament, election, political party, local government. Since believers in western style democracy still contributes active groups within the society and they are against the idea of formulating the so-called "democracy Thai style", pressures do build up within the society. Conflicts of ideas in the ruling group and concerned citizens lead to political change.

2. National development along the line of the military with emphasis on industrialization causes several significant changes within the society. New group with its own hope and aspiration emerges, especially the intellectual who come across political blockade form of anti popular participation in politics. This plus awareness of the failure development and economic crisis at the time, prompts strong discontent and conflicts spread through all sections within the society serving as fundamental causes of political upheval on October 14, 1973.

3. Monopoly of power and interest of the Kittikachorn-Jarusthian families contributes to dissension within the ruling group. This situation paves way to the idea that Thanon and Prapas must be dispensed with. This leads to the political change.

4. Arbitrary utilization of power in solving the political problems of military government's leaders, especially coup d'etat on November 17, 1971 brings about the military dictatorship regime after Thai democracy one. Moreover, the political behavior of military government's elites which is the arbitrary utilization of power in solving the political problems, particularly the political violence in the case of the demand for constitution, leads to strong discontent to the ruling group. Coupled with activists of the students who are encouraged by some sections within the centre of power, and

support from mass media which contributes to the student movement,
it is possible to muster all efforts from all groups within the
society to cause the downfall of the government.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาเป็นที่สุดของท่านรองศาสตราจารย์
ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ความเข้าใจในการ
ศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ให้คำแนะนำและชี้แนะจนผู้ศึกษาสามารถทำวิทยานิพนธ์
เสร็จบรรลุล่วงประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ศึกษาต้องขอกราบขอบพระคุณท่านมาในโอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์พงศ์เพ็ญ ศฤงคารักษ์
ท่านประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กมล สุขพานิช-ชั้นพราย
ท่านศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ท่านกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความ
กรุณาในการให้ข้อคิดเห็นในการสอบวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้นผู้ศึกษายังต้องกราบขอบพระคุณพี่ประคิษฐ์ ทิพย์สุมาลัย พี่ณรงค์ศักดิ์
ธีระวงษ์ พี่สุมินทร์ จูทางกูร ผู้ซึ่งได้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ศึกษามาตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มทำ
วิทยานิพนธ์ และได้ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความคิดในการทำวิทยานิพนธ์ขึ้น

ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณเพื่อนันท์ ภักดิ์ประไพ พี่อานวย เพชรศิริ พี่สันโดษ
เค็มแสงเลิศ พี่บุพที พี่ยาพันธ์ พี่รังสิมา ศิริรังษี พี่จักเรศ พิทยาคม พี่ปวีณ ชานีประศาสน์
และคุณนิสิต จันทรสมวงศ์ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์นี้มาเป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณพี่ๆ ที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดกลาง และหอเอกสาร
แห่งสถาบันวิทยบริการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหอสมุดแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ที่ได้อำนวยความสะดวกในการใช้เอกสารต่างๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความสะดวกในการทำ
วิทยานิพนธ์นี้ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาได้ในที่สุด

ถวายความระลึกในพระคุณของพ่อกับแม่

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	10
สมมุติฐานในการศึกษา	11
ขอบเขตในการศึกษา	12
วิธีการศึกษา	13
การนำเสนอ	13
ขอบข่ายของทฤษฎีในการศึกษา	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
2. การยืคอ่านาจารัฐของคณะกรรมการในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501	
กับกระแสความคิดประชาธิปไตย	45
การโจมตีแนวความคิดประชาธิปไตยที่อยู่ในช่วงปี พ.ศ.2475-2500	46
ลักษณะการรวมศูนย์อำนาจภายหลังการยืคอ่านาจารัฐของคณะกรรมการ	
ในปี พ.ศ.2501	52
ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย	61
การเลิกล้มระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก	65
ลักษณะสำคัญของแนวความคิดประชาธิปไตยแบบไทย	69
ก. เสถียรภาพและความมั่นคง	69
ข. การเน้นความเป็นไทย	75
ค. ระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร	
และฝ่ายนิติบัญญัติ	79
1. ยุคสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2501-2506) .	80
2. ยุคสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจร (2506-2516) .	81

ง. การมุ่งโจมตีพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองใน โครงสร้างสถาบันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตะวันตก	85
1. ช่วงระยะเวลาภายหลังการยึดอำนาจรัฐของคณะทหาร ในปี พ.ศ.2501 จนถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511	85
2. ช่วงระยะเวลาภายหลังการยึดอำนาจรัฐของคณะทหาร ในปี พ.ศ.2514 จนถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516	99
กระแสความคิดประชาธิปไตยในการคานอำนาจรัฐบาล กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	102
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ	117
ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการพัฒนาประเทศ ในช่วงปี พ.ศ.2501-2516	118
การโต้แย้งนโยบายการพัฒนาประเทศของคณะทหาร	121
ผลผลิตของการพัฒนาทางสังคมเศรษฐกิจ	124
ความล้มเหลวทางสังคมเศรษฐกิจในการพัฒนาประเทศ	133
ก. ปัญหาการว่างงาน	134
ข. ปัญหาจากการมุ่งเน้นการสร้างเสริมโครงสร้างรากฐาน ในการพัฒนาประเทศ	136
ค. ปัญหาการเงินการคลังของประเทศ	138
ง. ปัญหาจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศ	141
จ. ปัญหาการค้าระหว่างประเทศ	149
ฉ. ปัญหาการกระจายรายได้	152
วิกฤตการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในปี พ.ศ.2516	160
4. สภาพความขัดแย้งระหว่างกลุ่มในสังคมการเมือง	167
ลักษณะพื้นฐานของการรวมศูนย์อำนาจของกลุ่ม "ถนนอม-ประภาส"	168
ก. ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ	169
ข. ฐานอำนาจทางการเมือง	179

ความแตกแยกภายในศูนย์อำนาจรัฐ	182
ความแตกแยกในกองทัพ	185
ความขัดแย้งในกลุ่มผู้นำพลเรือน	191
5. การใช้อำนาจตามอำเภอใจของกลุ่มผู้ปกครองกับการรณรงค์	
ทางการเมืองของขบวนการนักศึกษา	198
รัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514	199
กรณีทุ่งใหญ่	200
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง	203
กรณีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ	205
บทบาทการชั้นนำของขบวนการนิสิตนักศึกษา	208
ก. อิทธิพลของนักคิดนักเขียนที่มีต่อนิสิตนักศึกษา	210
ข. บทบาทการสนับสนุนขบวนการนักศึกษาของสื่อมวลชน	217
ค. การก่อตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย	222
ง. ลักษณะการขึ้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของขบวนการ	
นักศึกษา	224
6. บทสรุป	245
บรรณานุกรม	264
ประวัติผู้ศึกษา	279

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย